

Unde ești, Maiorescule?!

O viziune “transliterară” și “transcritică” despre opera literară a lui Vintilă Horia (de la moartea căruia s-au scurs două decenii) ne oferă Pompiliu Crăciunescu în opul său, **Vintilă Horia: transliteratură și realitate**, Ed. Curtea Veche, București, 2012. Fizicianul-filosof, Basarab Nicolescu onorează ediția românească cu o prefață. Ce spune avocatul despre discipolul său? În primul rînd, în mod succint, prefațatorul vorbește despre relațiile (directe sau epistolare) ale d-sale cu Vintilă Horia în ideea de a motiva alegerea subiectului de către Pompiliu Crăciunescu și de a justifica metoda de cercetare aleasă de acesta. În al doilea rînd, face o prezentare a autorului cărții. Domnia sa nu face economie de elogii.

Dar, și fără recomandarea d-lui Basarab Nicolescu, doar citirea paginii de cuprins îți tezește curiozitatea și te îndeamnă la lectură. Cu ce ne alegem la finalul lecturii vom vedea.

Studiul este structurat în trei părți [ecuația terțului inclus]: “Portret în mișcare”, “Exil și transgresiune (trilogia exilului)”, “De la o orbită la alta”.

În “Preambul” autorul își prezintă cartea. De la început te izbește neplăcut logoreea autorului, care te aruncă, pe tine cititor de rînd, în groapa ... ezoterismului. Exemplificările ar fi superflue, așa că facem referire doar la o frază în care se spune că opera lui Vintilă Horia este “un cosmos în expansiune [...] o operă în care arta, știința, istoria, poezia, filosofia reprezintă tot atîtea căi ducînd la *unitatea godeliană* a lumii și a cunoașterii – dezvăluie în permanență o *gîndire în acțiune*” (s. a.) Autorul grijuliu cu ignoranța cititorului îi oferă explicații pentru unele cuvinte, de exemplu, “a transgresa nu înseamnă a distruge sau a uita, ci a integra”. Nu mai avem nevoie de DEX. Din păcate (sic!) nu sunt explicate și alte cuvinte-concepte.

“Portret în mișcare” – partea întâi a studiului, punctează momentele principale din formarea intelectuală și morală a scriitorului. Cum era de așteptat, exegetul a focalizat reconstituirea biografică pe exilul pe care, urmînd ideile și mărturisirile scriitorului, îl “transgresează” în concept spiritual pe care, alături de altele, îl pune la baza eșafodajului “transliterar” al studiului său. Tot în aceste pagini Pompiliu Crăciunescu caută protogeneza “triadei tematice a marelui romancier, iubirea, sacru, cunoașterea -- triumghiul dreptunghic”, catenele lui corespunzînd romanului și metafizicii, iar ipotenuza epistemei.

Partea a doua, “Exil și transgresiune” e “focalizată” pe “trilogia exilului”. În romanele exilului este vorba, ne asigură Pompiliu Crăciunescu, despre condițiile existențiale cu “dublă valență: sfișiere și trezire, fatalitate biografică și telos uman”. Cu toate că e un adept convins al “terțului inclus”, Pompiliu Crăciunescu nu s-a despărțit de conceptele și metoda care stau sub tutela binarului. Partea aceasta este lămuritoare și în ceea ce privește metoda folosită în comentariul original practicat de Pompiliu Crăciunescu. Din păcate cititorul e asaltat de o terminologie de-a dreptul exotică și ezoterică pentru el, iar pe deasupra autorul cărții scoate la luptă artileria grea și ne bombardează cu o suită de comparații, paralele, analogii și cu o armată de personalități din toate domeniile (Platon, Aristotel, Sf. Augustin, Kierkegaard, Proust, Rilke, Junger, Heienberg, Stephan Lupasco, Basarab Nicolescu ...). Toate astea te buimăcesc. Ne nemulțumește faptul că Pompiliu Crăciunescu nu introduce în listă pe Lucian Blaga (*Trilogia cunoașterii*) știind că Vintilă Horia face referiri în opera sa neliterară și în corespondență la filosoful nostru. Desigur că Pompiliu Crăciunescu l-a citit pe filosoful român, dar întrebarea este dacă l-a citit în *paralel* cu Borh sau Heisenberg, ori cu oricare altul din listă. Textul lui Pompiliu Crăciunescu suferă nu numai din cauza inflației terminologice, ci și din cauza neclarităților și a confuziilor. În ignoranța noastră filosofică nu pricepem ce este un “obiect transcendent”. Știăm că *obiectul* fie materie, fie energie face (este) parte din lumea de

aici pe care o percepem prin cele cinci simțuri ajutați și de aparatura tehnică a științei. Pînă la citirea acestei cărți știam că metafizica este pură speculație. Acum aflăm că pentru a exista metafizica trebuie să fie *experimentală*. Va trebui să ne documentăm temeinic pentru a nu rămîne în ignoranță. Pînă atunci profesioniștii să indentifice neclaritățile spre clarificare. Din cauza inflației autorul se repetă făcînd unele pagini de prisos, iar în altele debitează platitudini pe un ton solemn. Nu vom purcede la o analiză a ceea ce a analizat(!?) criticul pentru a nu cădea în simplă parafrizare sau în capcana în care a căzut el.

În partea a trei "De la o orbită la alta" sunt trecute rapid în revistă celelalte romane ale lui Vintilă Horia. Paginile acestea par mai aerisite și mai aproape de un comentariu de critică literară.

Consecințe neplăcute are și stilul plin de superlative. Autorul cărții uită că în domeniul artei, literaturii, filosofiei nu sunt recomandabile superlativele, mai ales cele absolute. În aceste domenii fiecare creator își are căsuța lui personală într-un imaginar "tablou mendeleev".

Ocupîndu-se doar de conținutul (filosofic, științific ...) și de funcția de cunoaștere Pompiliu Crăciunescu a dezbrăcat romanul lui Vintilă Horia de toate hainele, vehicule necesare formulării și transiterii mesajului și l-a lăsat gol oferindu-ne doar scheletul care nu mai dă seama nici de frumusețea literară, nici de pulsația vieții, după spusa "învechitului" Liviu Rebreanu.

Cartea lui Pompiliu Crăciunescu nu este una de critică literară, ci o "*beție de cuvinte*". *Scriitorul* Vintilă Horia merita ceva mai bun. Dar să nu disperăm deoarece "va să vină" și criticul pe care romancierul îl merită. Semne sunt. Din cele 3 – 4 contribuții o amintesc doar pe ultima, cronologic: Georgeta Orian, *Vintilă Horia – un scriitor contra timpului său*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2008.

Mediaș, martie, 2012

Ionel POPA